

טו

וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֹי רַמְיָי תְּכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל
שׁוּלְיֹי סָבִיב וּפְעָמַיִי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב (כת, לג)

^{אוצר התכונה} "עגולים וחלולים היו כמין רימונים... 'ופעמוני זהב'... ביניהם סביב. בין
שני רימונים – פעמון אחד" (רש"י)

הרמב"ן הקשה על דברי רש"י: "לא ידעתי למה עשה הרב הפעמונים
לעצמם, פעמון בין שני רימונים, כי אם-כן לא היו הרימונים משמשין
כלום; ואם לנוי – למה היו עשויים כרימונים חלולים? יעשה כמין תפוחי
זהב!" (ומסיבה זו מפרש הרמב"ן שהרימונים לא שימשו לנוי בלבד, אלא
הפעמונים היו טמונים בתוך חלל הרימונים).

אלא שלכאורה שאלת הרמב"ן – "למה היו עשויים כרימונים חלולים?
יעשה כמין תפוחי זהב!" – אינה מובנת: וכי במה עדיפה צורת תפוחים
על צורת רימונים?⁶⁴

ויש לומר, ששאלת הרמב"ן מבוססת על כך שצורת התפוחים מופיעה
כבר במשכן כצורה המשמשת לנוי, כפי שמפרש רש"י⁶⁵ שצורת הכפתורים
שבמנורה – שאף הם שימשו לנוי⁶⁶ – היתה "כמין תפוחים".

זוהי איפוא שאלת הרמב"ן: אם אמנם מטרתם של הרימונים היא לנוי
בלבד – מדוע נעשו בצורת רימונים, ולא בצורת תפוחים, כמו אלו
שבמנורה?

64. וכפי שכתב הרא"ם: "לא ידעתי למה בחר התפוחים יותר מן הרמונים".

בנימוקי שמואל תירץ, שכוונת הרמב"ן היא לשאול לשם מה היו הרימונים חלולים אם
חללם לא שימש לשום מטרה; אך אין בכך כדי להסביר את העדפת צורת התפוחים
("יעשה כמין תפוחי זהב").

65. תרומה כה, לא ד"ה כפתוריה.

66. ראה רש"י שם ד"ה גביעיה.

ומעתה עלינו לבאר את הטעם לשיטת רש"י: מדוע אכן שימשה לנוי במנורה צורת תפוחים, ואילו במעיל – צורת רימונים?

ויש לומר:

מצינו שבני ישראל נמשלו הן לתפוח ("כתפוח בעצי היער"⁶⁷), והן לרימון ("כפלח הרימון רקתך"⁶⁸): לתפוח – כשהם בדרגה רוחנית נעלית⁶⁹, ואילו לרימון – כשהם בדרגה נחותה יותר (כמאמר חז"ל⁷⁰ "אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרימון").

ומכאן ההבדל בין הכפתורים שבמנורה לרימונים שבמעיל:

המנורה רומזת לבני ישראל כשהם זוהרים ומאירים בדרגתם הרוחנית (כפי שמצינו⁷¹ ששבעת הנרות רומזים לשבע דרגות של עובדי ה'); ולכן כפתורי הנוי שבמנורה עוצבו בצורת תפוחים, כרמז למעלתם של ישראל.

השוליים שבתחתית המעיל, לעומת זאת, רומזים לאלו מבני ישראל שדרגתם הרוחנית נחותה⁷², ולכן העיטורים שבהם נעשו בצורת רימונים, כרמז לכך שאפילו הם "מלאים מצוות כרימון"⁷³.

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 336 ואילך)

67. שיר-השירים ב, ג. וראה שבת פח, א. שיר-השירים-רבה פ"ב, ג (א). זוהר ח"ב (רע"מ) קכ, ב. ועוד.

68. שיר-השירים ד, ג.

69. ראה לקוטי תורה בחוקותי מט, ד. ספר הלקוטים דא"ח צמח צדק ערך תפוח. ועוד.

70. ברכות נו, א (וש"נ). וראה לקוטי שיחות חט"ז ע' 437.

71. לקוטי תורה תחילת פרשת בהעלותך. ועוד.

72. אלא שגם יהודים אלו מיוצגים על-ידי הכהן הגדול "בבואו אל הקודש" – ראה בביאור הבא (ביאור טז).

73. לפי זה תתבאר ביתר עומק גם שאלת הרמב"ן – "למה היו עשויים כרימונים חלולים, יעשם כמין תפוחי זהב":

בשונה מפירוש רש"י, המפרש "פשוטו של מקרא", פירוש הרמב"ן קרוב יותר לפנימיות התורה (כדברי הרמב"ן בסוף הפתיחה לפירושו על התורה, שפירושו כולל גם "דברים

טז

פֶּעַמַּן זָהָב וְרִמּוֹן פֶּעַמַּן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב.
וְהָיָה עַל אֲהָרֵן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי
ה' וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת (כח, לד-לה)

ה'תש"ח 234567

יש לשאול: מהו הצורך בכך שקולו של הכהן הגדול יישמע "בבואו אל הקודש"?⁷⁴

אדרבה: הרי מפורש בכתוב⁷⁵ "לא ברעש ה'", שכן גילוי השכינה הוא ב"קול דממה דקה" דוקא!
וביאור העניין:

הכתוב "לא ברעש ה'" מתייחס רק לגילוי אלוקי נעלה ביותר, גילוי שם "הוי"⁷⁶; ואילו גילויים נחותים יותר, כאלו הקשורים בשם "אלוקים", כרוכים דוקא ברעש ובסערה.

ומשמעות הדברים בעבודת ה'⁷⁷:

אוצר החכמה

"קול דממה דקה" היא דרגתו של אדם שהגיע לידי התבטלות מוחלטת של אישיותו בפני הבורא; עבודה זו מגיעה עד לדרגת שם "הוי", הדרגה שגילויה הוא דוקא ב"קול דממה דקה".

אוצר החכמה

אולם מי שעדיין לא הגיע לדרגה זו של התבטלות מוחלטת, ועליו להיאבק עדיין בכוחות הרע ובתחושת היישות האישית כדי להתקרב אל הקב"ה – עבודתו מגיעה לדרגת שם "אלוקים" בלבד, והיא נעשית מתוך רעש וסערה, כאדם הבורח מפני סכנה⁷⁸, ולא ב"קול דממה דקה".

נעימים... ליודעים חן"). ולכן רואה הרמב"ן בבני ישראל את פנימיותם ועומק נשמתם, ומנקודת מבט זו כל בני ישראל – גם אלה שב"שולי המעיל" – הם תמיד בבחינת "תפוחי זהב" ("ועמך כולם צדיקים").

74. ראה גם רמב"ן, רקאנטי ובחיי לקמן פסוק מג.

75. מלכים-א יט, יא-יב.

76. כמבואר בהמשך תער"ב פרק שצט.

77. ראה באריכות בספרי המאמרים: תרצ"ט ע' 2 ואילך. תש"ב ע' 3 ואילך. תש"י ע' 4 ואילך.

78. ולהעיר ממה שמסופר על הבעש"ט, ששאלו אותו על כך שחסידים עושים תנועות וכו'.

פרשת תצוה

תק"ז

וזוהי הסיבה לכך שכניסת הכהן הגדול אל הקודש היתה מתוך השמעת קול, שנוצר על-ידי הפעמונים שבשולי המעיל:

הכהן הגדול הוא שליחם של כלל ישראל – לא רק של אלו שעבודתם היא ב"קול דממה דקה", אלא גם של אלו הנמצאים ב"שולי המעיל" ובתחתיתו⁷⁹, אלו שדרגתם הרוחנית נחותה, ולכן עבודת ה' שלהם היא מתוך רעש וסערה; ולכן גם שליחם ונציגם – הכהן הגדול – נכנס אל הקודש כאשר השוליים של מעילו משמיעים קול.

וזוהי הסיבה לכך שביום-הכיפורים נכנס הכהן הגדול לקודש הקדשים כשהוא לבוש בבגדי לבן, שלא השמיעו קול⁸⁰ – שכן ביום-הכיפורים כל בני ישראל קרובים אל הקב"ה, ועבודתם היא אכן ב"קול דממה דקה".

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 337 ואילך)

המקור

יז

וְהָיָה עַל אֶהְרֹן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנַי
ה' וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת (כת, לה)

"ולא ימות – מכלל לאו אתה שומע הן: אם יהיו לו – לא יתחייב מיתה; הא אם יכנס מחוסר אחר מן הבגדים הללו – חייב מיתה בידי שמים" (רש"י)

יש להקשות:

(א) מדוע מופיעה אזהרה זו באמצע פרשת בגדי הכהונה – לאחר תיאור מעשה החושן, האפוד והמעיל בלבד – ולא בסוף הפרשה כולה?⁸¹

בשעת התפילה, והבעש"ט השיב שזה בדוגמת אדם שטובע בים, הרי שהוא עושה תנועות שונות כדי להינצל וצועק בכל כוחו כדי שמישהו ישמע אותו, ובוודאי שאף אחד לא ילעג לתנועותיו וזעקותיו (ראה גם כתר שם טוב סי' רטו).

79. וראה בביאור הקודם (ביאור טו), שלכך מרמזים גם הרימונים שהיו לצד הפעמונים בשולי המעיל, כמאמר חז"ל "אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרימון".

80. אבל ראה רש"י יומא מד, ב; וראה רבינו חננאל, תוספות ותוספות ישנים שם.

81. כפי שהקשה גם הרמב"ז כאז.